

پیام‌های ادعیه روزانه ماه مبارک رمضان

حجت‌الاسلام والمسلمین روح‌الله بیدرام*

مقدمه

دعاهای روزانه ماه رمضان،^۱ از جمله دعاهای بلندمضمون و شامل یک دوره از سلسله دستورهای اخلاقی، معارف دینی، ادبی، حقوقی، مادی و معنوی هستند و هر یک پیام‌هایی دارند. در این نوشتار، به پیام‌های دعای هر روز اشاره شده و در پایان هر دعا، درباره یکی از پیام‌ها، به صورت مختصر مطالبی بیان شده است. مبلغان محترم می‌توانند مطالب مربوط به هر روز را، با عنایت به دعای آن روز و بر اساس ذوق و سلیقه خود ارائه کنند.

دعای روز اول

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ صِيَامَ الصَّائِمِينَ وَ قِيَامِي فِيهِ قِيَامَ الْقَائِمِينَ وَ تَبَهَّنِي فِيهِ عَنْ نَوْمَةِ الْغَافِلِينَ وَ هَبْ لِي جُزْمِي فِيهِ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ وَاعْفُ عَنِّي يَا عَافِيًا عَنِ الْمُجْرِمِينَ؛ خدایا! روزه

* مدرس حوزه و دانشگاه.

۱. این دعاها که در «مفاتیح الجنان» نیز آمده است، به نقل از حضرت رسول ﷺ هستند.

مرا در این روز، مانند روزه‌داران حقیقی قرار ده و اقامه نماز را مانند نمازگزاران واقعی مقرر فرما و مرا از خواب غافلان، بیدار ساز و در این روز، گناهان را ببخش و زشتی‌هایم را عفو فرما. ای عفوکننده گناهکاران!

پیام‌های دعا

۱. درخواست پذیرش روزه؛
۲. درخواست پذیرش نماز؛
۳. لزوم بیداری از خواب غفلت؛
۴. درخواست بخشش گناهان.

پیام منتخب

در اول ماه رمضان، از خدا می‌خواهیم که ما را از خواب غفلت بیدار نماید تا سعی کنیم روزه و نمازی را که موجب رستگاری است، انجام دهیم.

عوامل غفلت: الف) جهل و نادانی؛ ب) خودبینی؛ ج) مستی نعمت؛ د) سلامت جسمانی؛ ه) آرزوهای طولانی.

پی‌آمدهای غفلت: الف) قساوت قلب؛ ب) مرگ قلب؛ ج) فساد اعمال؛ د) دوری از خداوند؛ ه) هلاکت انسان.

نشانه‌های غفلت: الف) ندیدن حقایق؛ ب) هم‌نشینی با فاسدان و مفسدان و دوری از مجالس عبادت؛ ج) بی‌اعتنایی به عوامل هشداردهنده و بیدارکننده؛ د) بیهوده گذراندن عمر.

دعای روز دوم

«اللَّهُمَّ قَرِّبْنِي فِيهِ إِلَى مَرْضَاتِكَ وَجَنِّبْنِي فِيهِ مِنْ سَخَطِكَ وَنَقِمَاتِكَ وَوَقِّنِي فِيهِ لِقَاءَ آيَاتِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ؛ خدایا! مرا در این روز به رضا و خشنودیت نزدیک ساز و از خشم و غضبت دور ساز و برای قرائت قرآنت موفق گردان. به حق رحمتت، ای مهربان‌ترین مهربانان!»

پیام‌های دعا

۱. اهمیت رضای خدا؛
۲. دوری از خشم خدا؛

۳. درخواست توفیق قرائت قرآن؛

۴. لزوم جلب رحمت خدا.

پیام منتخب

برای دور ماندن از خشم خداوند، باید مواردی را که موجب این مسئله می‌شود، بشناسیم. علی علیه السلام فرمود: «پنج چیز موجب خشم خداست: اذیت والدین، قطع صلۀ رحم، تأخیر در نماز اول وقت، ندادن حقوق خداوند (مانند: زکات و خمس) و رد مأمول (مأیوس کردن کسی که امیدوار به چیزی است).^۱»

دعای روز سوم

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ الذَّهْنَ وَالتَّنْبِيَةَ وَبَاعِدْنِي فِيهِ مِنَ السَّفَاهَةِ وَالتَّمْوِيهِ وَاجْعَلْ لِي نَصِيبًا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تُنَزِّلُ فِيهِ بِجُودِكَ يَا أَجْوَدَ الْأَجْوَدِينَ؛ خدایا! در این روز مرا هوش و بیداری در اطاعتت نصیب فرما و از سفاهت، جهالت و کارهای باطل دور گردان و از هر خیری که در این روز نازل می‌فرمایی، مرا نصیب بخش. به حق جود و کرم، ای بخشنده‌ترین بخشنندگان!»

پیام‌های دعا

۱. بیداری؛

۲. دوری از سفاهت و جهالت؛

۳. بهره‌مندی از خیرات؛

۴. بهره‌مندی از بخشش خدا.

پیام منتخب

هیچ کار خیری را نباید کوچک شمرد؛ هم‌چنان‌که نباید به کارهای خیر، مغرور شد؛ زیرا قصد قربت و خلوص، در هر دو حالت لازم است. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «لَا تُصَغِّرْ شَيْئًا مِنْ الْخَيْرِ، فَإِنَّكَ تَرَاهُ غَدًا حَيْثُ يَسُرُّكَ^۲؛ هیچ کار خیری را کوچک مشمار که فردا مایه خرسندی و خوش حالی‌ات باشد.»

۱. فشارکی اصفهانی، محمدباقر، عنوان الکلام، ص ۴۴.

۲. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۱، ص ۱۸۲.

نمونه اعمال خیر: برخی امور مهم در زندگی ما وجود دارند که کم‌تر به آن توجه داریم. پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «ای علی! جبرئیل به سبب هفت خصلت، آرزو داشت از فرزندان آدم باشد. آن خصلت‌ها عبارت‌اند از: نماز خواندن با جماعت، هم‌نشینی با علما، آشتی دادن بین دو نفر، احترام و خدمت به یتیم، عیادت بیمار، تشییع جنازه و آبرسانی به مردم در حج. پس علی جان! بر حفظ این خصلت‌ها حریص باش.»

دعای روز چهارم

«اللَّهُمَّ قَوِّنِي فِيهِ عَلَى إِقَامَةِ أَمْرِكَ وَادْفِنِي فِيهِ حَلَاوَةَ ذِكْرِكَ وَأَوْزِعْنِي فِيهِ لِأَدَاءِ شُكْرِكَ بِكَرَمِكَ وَاحْفَظْنِي فِيهِ بِحِفْظِكَ وَسِتْرِكَ يَا أَبْصَرَ النَّاطِرِينَ؛ خدایا! مرا در این روز بر اقامه و انجام فرمانت قوت بخش، شیرینی ذکر را بمن بچشان و برای ادای شکر خود به کرمت مهیا ساز و در این روز به حفظ و پرده‌پوشی‌ات مرا از گناه محفوظدار. ای بیناترین بینایان!»

پیام‌های دعا

۱. طلب قوت برای انجام عبادت؛
۲. تقاضای چشیدن شیرینی ذکر خدا؛
۳. درخواست توفیق ادای شکر الهی؛
۴. طلب پوشاندن گناهان از خداوند.

پیام منتخب

چرا از مناجات لذت نمی‌بریم؟ روایتی از پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است که می‌فرماید: «قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ إِذَا عَلِمْتُ أَنَّ الْعَالِبَ عَلَى عَبْدِي الْإِسْتِغَالَ بِي نَقَلْتُ شَهْوَتَهُ فِي مَسْئَلَتِي وَمَنَاجَاتِي^۲؛ خداوند فرمود که اگر دیدم، بنده‌ام بیش‌تر اوقاتش را صرف من می‌کند و به فکر من است (این‌که چه تکلیفی دارد تا انجام بدهد یا از چه نهی شده که اجتناب کند)، تمایلات او را سوق می‌دهم به گفت‌وگو و مناجات با خودم.» در روایت دیگری آمده است: «... إِنَّ أَدْنَى مَا أَنَا صَانِعٌ بِهِمْ

۱. مشکینی، علی، *مواظظ العبدیه*، ص ۱۹۵.

۲. مجلسی، *بحار الأنوار*، ج ۹۰، ص ۱۶۲.

أَنْ أَنْزِعَ حَلَاوَةَ مُنَاجَاتِي عَنْ قُلُوبِهِمْ؛ (اگر عالمان به علم‌شان عمل نکنند،) کمترین عذابی که برای‌شان در نظر می‌گیرم، این است که شیرینی مناجاتم را از دل‌های‌شان می‌گیرم.))
در مناجات‌الذاکرین می‌خوانیم: «إِلَهِي فَأَلْهِمْنَا ذِكْرَكَ فِي الْخَلَا وَالْمَلَا وَاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْأَعْلَانِ وَالْأَسْرَارِ وَفِي السَّرَّاءِ وَالصَّرَّاءِ...»؛ خدایا! ذکرک را در خلوت و جلوت، شب و روز، ظاهر و باطن و خوشی و ناخوشی به ما الهام فرما...))

دعای روز پنجم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِيهِ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ وَاجْعَلْنِي فِيهِ مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الْقَائِتِينَ وَاجْعَلْنِي فِيهِ مِنْ أَوْلِيَائِكَ الْمُقَرَّبِينَ بِرَأْفَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ؛ خدایا! مرا در این روز، از استغفارکنندگان قرار ده و از بندگان صالح مطیع خود مقرر فرما و هم در این روز، مرا از دوستان مقرب درگاه خود قرار ده. به حق لطف و رأفت، ای مهربان‌ترین مهربانان!»

پیام‌های دعا

۱. قرارگرفتن جزء استغفارکنندگان؛
۲. قرارگرفتن جزء بندگان صالح مطیع؛
۳. قرارگرفتن جزء اولیای مقرب خدا؛
۴. درخواست رأفت و رحمت خداوند متعال.

پیام منتخب

توبه و استغفار، یکی از حقایق بلند اسلام است که در بیش از هشتاد آیه قرآن، بر اهمیت آن تأکید شده است. توبه واقعی چهار شرط اساسی و دو رکن تکمیلی دارد. چهار شرط عبارت‌اند از: پشیمانی از گذشته، تصمیم جدی بر بازنگشتن به معصیت، ادای حقوق الهی و ادای حقوق مردم (اعم از مالی، عرضی و بدنی).
دو شرط تکمیلی عبارت‌اند از: چشیدن رنج عبادت و ذوب‌کردن گوشت‌های روئیده در دوران معصیت.

۱. کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۴۶.

۲. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، مناجات‌الذاکرین.

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «آیا می‌دانید تائب (توبه‌کننده) کیست؟ گفتند: به خدا، نه! فرمود: هرگاه بنده‌ای تائب، شاک‌های خود را راضی نکند، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و مجلس و غذایش را تغییر ندهد، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و بر عبادتش نیفزاید، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و لباس تائب نیست؛ کسی که توبه کند و فرس و تکیه‌گاه دوران گناه خود را عوض نکند، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و قلبش باز نشود (و دریادل نگردد) و دستش در انفاق توسعه نیابد، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و آرزوهای خود را کوتاه نکند و زبانش را حفظ نکند، تائب نیست؛ کسی که توبه کند و اضافه‌غذای خود را به فقرا تقدیم نکند، تائب نیست و هرگاه بر این اوصاف استقامت ورزید، تائب است.»^۱

دعای روز ششم

«اللَّهُمَّ لَا تَخْذُلْنِي فِيهِ لِتَعَرُّضِ مَعْصِيَتِكَ وَلَا تَضْرِبْنِي بِسَيَاطِ نَقْمَتِكَ وَرَحْزِ حَنِي فِيهِ مِنْ مُوجِبَاتِ سَخَطِكَ بِمَنْكَ وَأَيَادِيكَ يَا مُنْتَهَى رَغْبَةِ الرَّاغِبِينَ؛ خداایا! مرا در این روز با ارتکاب عصیان، خوار مساز و به‌ضرب تازیانه قهرت، کیفر مکن و از موجبات خشم و غضبت، دور گردان. به حق احسان و نعمت‌های توبه خلق، ای منتهای اشتیاق مشتاقان!»

پیام‌های دعا

۱. گناه موجب خواری؛

۲. لزوم دور شدن از انتقام و خشم غضب خدا؛

۳. اشتیاق خداوند به بندگان.

پیام منتخب

هر گناهی به‌نوبه خود، موجبات خشم و کیفر الهی را فراهم می‌سازد. امام کاظم عَلَيْهِ السَّلَام می‌فرماید: «در هر شب و روز از جانب خداوند ملکی ندا می‌دهد، ای بندگان خدا! از نافرمانی او بازایستید که اگر به‌خاطر حیوانات چرنده، کودکان شیرخواره و سال‌خوردگان پشت‌خمیده نبود، چنان عذابی برای شما ریخته می‌شد که خُرد و خمیر می‌شدید!»^۲

۱. نوری، حسین، مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۳۱؛ مجلسی، بحار الأنوار، ج ۶، ص ۳۵ و ۳۶.

۲. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۲۷۶.

دعای روز هفتم

«اللَّهُمَّ آعِنِّي فِيهِ عَلَى صِيَامِهِ وَقِيَامِهِ وَجَنَّبَنِي فِيهِ مِنْ هَفَوَاتِهِ وَءَاثَامِهِ وَأَرْزُقْنِي فِيهِ ذِكْرَكَ
بِدَوَامِهِ بِتَوْفِيقِكَ يَا هَادِيَ الْمَضَلِّينَ؛ خدایا! مرا در این روز به روزه و اقامه نماز یاری کن و از
لغزش‌ها و گناهان دور ساز و ذکر دائمی نصیبم فرما. به توفیق‌بخشی خودت، ای راهنمای
گمراهان!»

پیام‌های دعا

۱. یاری خواستن از خداوند در انجام نماز و روزه؛
۲. دوری از لغزش‌ها و گناهان؛
۳. درخواست ذکر دائمی؛
۴. توفیق از جانب خدا.

پیام منتخب

در قرآن، توفیق به معنای «آسان کردن» است. آن‌جایی که خدا به کسی توفیق می‌دهد، به این معناست که گرایش قلبی او به سمت امور خداپسند آسان‌تر می‌شود، علل حرکت در این مسیرها برایش فراهم‌تر می‌گردد، بهتر معارف را درک و راحت‌تر عمل می‌کند. عکس توفیق، حالت بی‌توفیقی است؛ یعنی با گناه پی‌درپی، گرایش قلبی انسان به سمت امور ناپسند، آسان می‌شود. امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «هرکس از خدا توفیق بخواهد، در حالی که کوشا و تلاش‌گر نیست، خود را مسخره کرده است.»^۱ یاری خداوند متعال در کارهای نیک، عزم و همتی استوار و جهاد خستگی‌ناپذیر از طرف بنده را هم می‌طلبد؛ چنان‌که دیگر خواست‌ها و اهداف نیز به تناسب خود، نیازمند تلاش و کوشش‌اند.

دعای روز هشتم

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ رَحْمَةَ الْإِيْتَامِ وَإِطْعَامَ الطَّعَامِ وَإِفْشَاءَ السَّلَامِ وَصُحْبَةَ الْكِرَامِ، بِطَوْلِكَ يَا
مَلَجًا الْأَمَلِينَ؛ خدایا! روزی‌ام گردان در این روز، مهربانی به یتیمان، طعام دادن، آشکارا

۱. محمدی‌ری‌شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۲، ص ۸۶۲.

سلام کردن و هم‌نشینی با کریمان را. به فضل و کرم، ای پناه آرزومندان!»
خواسته‌هایی که در دعاهای روز اول تا هفتم بیان شد، درباره عبادت فردی بود و تقریباً هیچ درخواست اجتماعی بیان نشده است؛ ولی در دعای روز هشتم، به نیازها و عبادات اجتماعی و روابط انسان با دیگران توجه کرده و چهار نکته و پیام مهم را در ارتباط با مردم بیان کرده است:

پیام‌های دعا

۱. نوازش یتیمان؛
۲. اطعام فقرا؛
۳. سلام کردن آشکار؛
۴. دوستی و هم‌نشینی با کریمان.

پیام منتخب

افشای سلام، به معنای بلند سلام کردن نیست؛ بلکه به معنای آن است که انسان با هر کسی روبه‌رو شد، سلام کند.^۱ امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «افشای سلام، این است که انسان به هر مسلمانی برخورد می‌کند، در سلام کردن بخل نرزد.^۲ رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز فرمود: «لَا يُسْتَكْمَلُ عَبْدُ الْإِيمَانِ حَتَّى يَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خُصَالٍ، الْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ وَالْإِنصَافُ مِنْ نَفْسِكَ وَبَذْلُ السَّلَامِ لِجَمِيعِ الْعَالَمِ»^۳؛ ایمان بنده کامل نشود، تا در او سه خصلت باشد؛ انفاق در راه خدا، با وجود تنگ‌دستی، انصاف درباره خود و سلام کردن به همه.»

دعای روز نهم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي فِيهِ نَصِيبًا مِنْ رَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةِ وَاهْدِنِي فِيهِ لِتِبْرَاهِينِكَ السَّاطِعَةِ وَخُذْ بِنَاصِيَّتِي إِلَى مَرَضَاتِكَ الْجَامِعَةِ بِمَحَبَّتِكَ يَا أَمَلَ الْمُشْتَاقِينَ؛ خدایا! مرا نصیبی کامل از رحمت واسعه خود عطا فرما و به ادله و براهین روشن خود، هدایت فرما و موی پیشانی مرا بگیر و به

۱. جوادی آملی، عبدالله، *ادب فنای مقربان*، ج ۱، ص ۱۰۵.

۲. مجلسی، *بحار الأنوار*، ج ۷۳، ص ۲.

۳. جزایری، سید عبدالله، *التحفة السنیة*، ص ۶۵.

سوی خشنودیت که جامع هر نعمت است، سوق ده. به حق دوستی و محبتت، ای آرزوی مشتاقان!

پیام‌های دعا

۱. درخواست بهره‌مندی از رحمت و اسعۀ الهی؛
۲. راهنمایی به سوی براهین و ادله روشن الهی؛
۳. سوق به سمت موجبات خشنودی خداوند؛
۴. دوستی و محبت خداوند نسبت به بندگان.

پیام منتخب

خداوند متعال دارای دو رحمت است؛ الف) رحمتی عام و مطلق که فراگیر است و شامل همه موجودات، اعم از مؤمن و کافر و بد و خوب می‌شود. «وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ»؛ رحمتم همه چیز را فراگرفته است، «رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا»^۲ پروردگارا! رحمت و علم تو، همه چیز را فراگرفته است. در برابر این رحمت بی‌کران، چیزی به نام غضب و سخط نیست. ب) رحمت خاص: این نوع از رحمت، در برابر غضب خاص قرار دارد و مخصوص اهل ایمان و نیکوکاران است که شامل کافران و منافقان نمی‌شود. «إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ»^۳ رحمت خدا به نیکوکاران، نزدیک است، «وَوَ كَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا»^۴ و برای مؤمنان، همواره مهربان بوده است. در دعای کمیل نیز می‌خوانیم: «بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ» و در دعای ابوحمزه ثمالی می‌گوییم: «أَيُّنَ رَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةَ».

دعای روز دهم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِيهِ مِنَ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ وَاجْعَلْنِي فِيهِ مِنَ الْفَائِزِينَ لَدَيْكَ وَاجْعَلْنِي فِيهِ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ إِلَيْكَ يَا غَايَةَ الطَّالِبِينَ؛ خدایا! مرا در این روز از آنان که بر تو توکل کنند و

۱. اعراف، آیه ۱۵۶.

۲. غافر، آیه ۷.

۳. اعراف، آیه ۵۶.

۴. احزاب، آیه ۴۳.

نزدت فوز و سعادت یابند، قرار ده و مرا از آنان که مقربان درگاه تو باشند، قرار ده. به حق احسانت، ای منتهای آرزوی طالبین!»

پیام‌های دعا

۱. توکل بر خدا؛

۲. قرارگرفتن جزء رستگاران؛

۳. قرارگرفتن جزء مقربان درگاه الهی؛

۴. احسان خداوند به بندگان.

پیام منتخب

انسان باایمان، باید در امور گوناگون به خداوند توکل کند و معتقد باشد که خدا خیر او را می‌خواهد: «وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ»^۱ و مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند! اما از این نکته مهم نباید غافل شد، توکل هنگامی معنا پیدا می‌کند که ما وظیفه و عمل صحیح خویش را انجام داده باشیم و پس از آن توکل کنیم. مردی در زمان رسول خدا ﷺ، می‌خواست با توکل به خدا شترش را نبندد و آن را رها سازد؛ اما پیامبر به او فرمود: «ابتدا شترت را ببند و سپس توکل کن.»^۲

نتیجه توکل بر خدا: «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» هرکس بر خدا توکل و اعتماد کند، او برایش بس است.»^۳

دعای روز یازدهم

«اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيَّ فِيهِ الْإِحْسَانَ وَ كَرِّهْ فِيهِ الْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ وَ حَرِّمْ عَلَيَّ فِيهِ السَّخَطَ وَ التَّيْرَانَ بِعَوْنِكَ يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ؛ خدایا! در این روز، احسان و نیکویی را محبوب من گردان و فسق و معاصی را ناپسندم قرار ده و در این روز، خشم و آتش قهرت را بر من حرام گردان. به یاری خودت، ای فریادرس فریادخواهان!»

۱. آل عمران، آیه ۱۲۲.

۲. ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۲۰۱.

۳. طلاق، آیه ۳.

پیام‌های دعا

۱. دوست داشتن احسان و نیکوکاری؛

۲. پرهیز از فسق و گناه؛

۳. حرام‌شدن آتش عذاب الهی.

پیام منتخب

فسق، در اصل به معنی خروج هسته خرما از پوست است و بیانگر خروج گناه‌کار از مدار اطاعت و بندگی خدا که با گناه خود حریم و حصار فرمان الهی را شکسته و در نتیجه بدون قلعه و حفاظ مانده است. فرق بین فسوق و عصیان این است که فسوق، یعنی خروج از طاعت به سوی معصیت و عصیان، خود معصیت است.

نتیجه دوری از فسق و معصیت الهی: خداوند قلوب مؤمنین را به زیوری آراسته که مجذوب ایمان می‌شوند و از کفر و عصیان تنفر پیدا می‌کنند؛ پس بر آنان لازم است که دست از ایمان برندارند و از کفر، فسوق و عصیان اجتناب ورزند.^۱

دعای روز دوازدهم

«اللَّهُمَّ زَيِّنِي فِيهِ بِالسُّتْرِ وَالْعَفَافِ وَاسْتُرْنِي فِيهِ بِلِبَاسِ الْقُنُوعِ وَالْكَفَافِ وَاحْمِلْنِي فِيهِ عَلَى الْعَدْلِ وَالْإِنصَافِ وَآمِنِّي فِيهِ مِنْ كُلِّ مَا أَخَافُ بِعِصْمَتِكَ يَا عِصْمَةَ الْخَائِفِينَ؛ خدایا! در این روز مرا به زیور ستر و عفت نفس بیارای و به جامه قناعت و کفاف بپوشان و به کار عدل و انصاف بدار و مرا از هر چه ترسانم ایمن ساز. به نگهبانی خودت، ای نگه‌دار و عصمت‌بخش خدا ترسان!»

پیام‌های دعا

۱. زینت پیدا کردن به ستر و عفاف؛

۲. پوشیدن لباس قناعت و کفاف؛

۳. برخورداری از عدل؛

۱. حجرات، آیه ۷.

۴. امنیت از آن چه می‌ترسیم.

پیام منتخب

پرده‌پوشی از صفت‌های نیکوی خداست و او ما را نیز به عیب‌پوشی، دعوت کرده است. علی علیه السلام می‌فرماید: «طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ؛ خوشا به حال بنده‌ای که به عیب خود می‌پردازد و به عیوب دیگران کاری ندارد!»

دعای روز سیزدهم

«اللَّهُمَّ طَهِّرْ نِي فِيهِ مِنَ الدَّنَسِ وَالْأَقْدَارِ وَصَبِّرْ نِي فِيهِ عَلَى كَاتِبَاتِ الْأَقْدَارِ وَوَفِّقْنِي فِيهِ لِلتَّقَى وَصُحْبَةِ الْأَبْرَارِ بِعَوْنِكَ يَا قُرَّةَ عَيْنِ الْمَسَاكِينِ؛ خدایا! در این روز مرا از پلیدی و کثافات پاک‌ساز و بر حوادث خیر و شر قضا و قدرت، صبر و تحمل عطا کن و بر تقوا، پرهیزکاری و مصاحبت نیکوکاران موفق دار. به یاری خود، ای مایه شادی و اطمینان خاطر مسکینان!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست پاکی از پلیدی‌های ظاهری و باطنی؛
۲. صبر بر مقدرات الهی؛
۳. توفیق تقوا و مصاحبت با خوبان؛
۴. اجابت دعاها.

پیام منتخب

از سالکی پرسیدند: تقوا چگونه است؟ گفت: هرگاه در زمینی وارد شدی که در آن خار وجود دارد، چه می‌کنی؟ گفتند: دامن برمی‌گیریم و خویشتن را مواظبت می‌نماییم تا خار و خاشاک به ما نچسبد. گفت: در دنیا نیز چنین کنید، که تقوا این‌گونه است.^۲ از امام صادق علیه السلام درباره تفسیر تقوا سؤال شد، حضرت فرمود: «أَنْ لَا يَفْقِدَكَ اللَّهُ حَيْثُ أَمَرَكَ وَلَا يَرَاكَ حَيْثُ نَهَاكَ؛^۳ تقوا آن است که خداوند تو را در جایی که امر فرموده، غایب و در جایی که نهی فرموده، حاضر نبیند.»

۱. نوری، حسین، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۱۶.

۲. قمی، شیخ عباس، سفینة البحار، ج ۲، ص ۶۷۸.

۳. محمدری شهری، محمد، میزان الحکمه، باب تقوا.

مصاحبت خوبان، از مهم‌ترین نیازهای زندگی انسان است؛ خوبانی که این ویژگی‌ها را داشته باشند: خیرخواه باشند، حامی باشند، با خوش‌رویی برخورد کنند، در آشتی پیش‌قدم شوند، هدیه را بهتر پاسخ دهند، عیب‌جو نباشند و به سخن‌چین اعتنا نکنند، حسد نورزند، با دوستان بدرفتاری نکنند، از بدگمانی پرهیزند و فخرفروشی ننمایند.

دعای روز چهاردهم

«اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي فِيهِ بِالْعَثَرَاتِ وَأَقْلِنِي فِيهِ مِنَ الْخَطَايَا وَالْهَفَوَاتِ وَلَا تَجْعَلْنِي فِيهِ غَرَضًا لِلْبَلَايَا وَالْآفَاتِ بِعَزَّتِكَ يَا عَزَّ الْمُسْلِمِينَ؛ خدایا! در این روز مرا به لغزش‌هایم مؤاخذه مفرما، عذر خطاها و سستی‌هایم را بپذیر و مرا هدف بلاها و آفت‌ها قرار مده. به حق عزت و جلال، ای عزت‌بخش مسلمانان!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست عدم مؤاخذه به خاطر لغزش‌ها؛
۲. پذیرفتن عذر خطاها و سستی‌ها؛
۳. قرارنگرفتن در مسیر بلاها و آفت‌های دنیا؛
۴. عزت از خداست.

پیام منتخب

حضرت امیرالمومنین علیه السلام می‌فرماید: «الدُّنْيَا دَارٌ بِالْبَلَاءِ مَحْفُوفَةٌ؛^۱ دنیا، خانه‌ای است که در بلا پیچیده شده (اطرافش را بلا فراگرفته) است.» کیست که در زندگی خود بلا نداشته باشد؟ کیست که مصیبت نداشته باشد؟ آدمی که دعا می‌کند، شایسته نیست بگوید: «خدایا! هیچ بلایی بر سر من نیاورد.» این درخواست، خلاف طبیعت و سنت الهی است. اصلاً خدا ما را خلق کرده، برای این‌که از طریق بلاها امتحان‌مان کند. هر بلایی نوعی امتحان است. اصلاً بلا به معنای اختیار و امتحان است. پس بلا به منزله یک واقعیت، شریک زندگی دنیایی است؛ ولی این دعا با ظرافتی لطیف می‌گوید: «خدایا! جوری نباشد که من نشانه بلاها و آفات قرار بگیرم.»^۲ غرض، به معنای نشانه و هدف است.

۱. نهج البلاغه، خ ۲۱۷.

۲. طریحی، محمد، مجمع البحرین، ج ۴، ص ۲۱۷.

دعای روز پانزدهم

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ طَاعَةَ الْخَاشِعِينَ وَأَشْرَحْ فِيهِ صَدْرِي بِإِنَابَةِ الْمُحِبِّينَ، بِأَمَانِكَ يَا أَمَانَ الْخَائِفِينَ؛ خدایا! در این روز طاعت بندگان خاشع و خاضع را نصیب من گردان و شرح صدر مردان فروتن و خداترس را به من عطا فرما. به حق امان بخشی خودت، ای ایمنی دل‌های ترسان.»

پیام‌های دعا

۱. عبادت خاشعانه؛
۲. درخواست شرح صدر؛
۳. در امان بودن دل‌های خداترس.

پیام منتخب

یکی از صفات مؤمنان واقعی، «خشوع» است. این صفت، یعنی فروتنی که شامل قلب و دیگر اعضا و جوارح می‌شود. خشوع جوارح بدون خشوع قلب، تظاهر و نوعی نفاق است که باید از آن پرهیز کرد. در روایتی نقل شده، پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مردی را دیدند که در نماز باریش خود بازی می‌کند و فرمودند: «أَمَا إِنَّهُ لَوْ خَشَعَ قَلْبُهُ لَخَشَعَتْ جَوَارِحُهُ؛^۱ اگر قلبش خاشع بود، جوارح او هم خاشع بودند.» در اهمیت این صفت، در حدیث معراج آمده است: «هیچ بنده‌ای مرا شناخت و در برابرم خاشع نشد، مگر آن‌که همه اشیا در برابر او خشوع کردند.^۲ این یعنی اگر انسان در برابر خداوند و دستوره‌های او سربه‌زیر باشد، تمام هستی در مقابلش فروتنی خواهند کرد. خدای مهربان در توصیه‌ای به موسی عَلَيْهِ السَّلَام فرمود: «ای پسر عمران! برای من در تاریکی‌های شب از دلت خشوع، از بدنت فروتنی و از دیدگانت اشک بیاور و مرا بخوان که بی‌تردید، نزدیک و اجابت‌کننده‌ام خواهی یافت.»^۳

عوامل ایجاد حالت خشوع

- توجه به عظمت الهی؛

۱. محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۳، ص ۳۹؛ خونی، شرح نهج البلاغه، ذیل همین فراز.

۲. دیلمی، حسن، ارشاد القلوب، ص ۲۰۳.

۳. راوندی، قطب‌الدین، قصص الأنبياء، ص ۱۶۱؛ مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۳، ص ۳۵۲.

- درک عظمت خداوند؛

- توجه به ولی نعمت بودن خداوند؛

- توجه به صفات جمال الهی.

دعای روز شانزدهم

«اللَّهُمَّ وَفَّقْنِي فِيهِ لِمُوَافَقَةِ الْأَبْرَارِ وَجَنَّبْنِي فِيهِ مُرَافَقَةَ الْأَشْرَارِ وَأَوْنِي فِيهِ بِرَحْمَتِكَ إِلَيَّ (فِي) دَارِ الْقَرَارِ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ؛ خدایا! در این روز مرا بر موافقت (همراهی) مردان نیک موفق فرما، از رفاقت اشرار دور گردان و مرا در بهشت (دارالقرار) به رحمتت منزل ده. به حق الهیت و معبودیت، ای خدای عالمیان!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست توفیق همراهی ابرار؛
۲. عدم رفاقت با اشرار و بدکاران؛
۳. بهشت محل آرامش مؤمنان.

پیام منتخب

روایات ائمه اطهار علیهم‌السلام ما را به مجالست با نیکان و پرهیز از هم‌نشینی با اشرار ترغیب می‌کنند. حضرت علی علیه‌السلام می‌فرماید: «از اشرار و بدان دوری گزینید و با خوبان مجالست کنید.»^۱ پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در روایتی، ده ویژگی برای ابرار بیان فرموده است: «برای خدا دوست می‌دارند، برای خدا دشمنی می‌دارند، برای خدا یار و همراه می‌شوند، برای خدا جدا می‌شوند، برای خدا خشم می‌گیرند، برای خدا خشنود می‌شوند، برای خدا کار می‌کنند، خدا را می‌طلبند، در برابر خدا ترسان، پاک، باخلاص، باحیا و مراقب هستند و برای خدا نیکی می‌کنند.»^۲

دعای روز هفدهم

«اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيهِ لِمُصَالِحِ الْأَعْمَالِ وَأَقْضِ لِي فِيهِ الْحَوَائِجَ وَالْأَمَالَ يَا مَنْ لَا يَحْتَاجُ إِلَيَّ

۱. تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، ح ۴۷۴۶.

۲. ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۳۶.

التَّفْسِيرِ وَ السُّؤَالِ يَا عَالِمًا بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ؛ خدایا! مرا در این روز به اعمال شایسته راهنمایی کن و حاجت‌ها و آرزوهایم را برآورده ساز. ای کسی که نیازمند به شرح و سؤال بندگان نیستی! ای خدایی که ناگفته به حاجات و سرائر خلق آگاهی! درود فرست بر محمد و خاندان پاک او.»

پیام‌های دعا

۱. درخواست هدایت الهی به سمت اعمال صالح؛
۲. برآورده شدن حوائج و آرزوها؛
۳. خدا نیاز به شرح و سؤال ندارد؛
۴. صلوات در دعا موجب اجابت دعا.

پیام منتخب

شرط قبولی دعا و برآورده شدن آرزوها، این است که امیدمان فقط به خدا باشد. زیرا خدای سبحان به یکی از پیامبرانش فرمود: «قسم به عزت و جلالم! آرزوی هر آرزوکننده را از غیر خودم قطع می‌کنم؛ او را مأیوس می‌کنم، پیش مردم لباس خواری بر تنش می‌پوشانم و از گشایش و فضل خود، دورش می‌کنم. آیا بنده‌ام غیر مرا در سختی‌ها امید دارد؛ در صورتی که سختی‌ها در دست من است! و آیا امید به غیر من دارد؛ در حالی که من بی‌نیاز و جوادم، کلیدهای درهای بسته شده در دست من است و درب رحمتم برای دعاکننده‌ها باز است.»^۱

دعای روز هجدهم

«اللَّهُمَّ تَبَهَّنِي فِيهِ لِبَرَكَاتِ أَسْحَارِهِ وَ نَوَّرْ فِيهِ قَلْبِي بِضِيَاءِ أَنْوَارِهِ وَ خُذْ بِكُلِّ أَعْضَائِي إِلَى اتِّبَاعِ آثَارِهِ بِنُورِكَ يَا مُنَوِّرَ قُلُوبِ الْعَارِفِينَ؛ خداوندا! مرا در این روز برای برکات سحرها بیدار و متنبه ساز و دلم را به روشنی انوار سحر منور کن و تمام اعضا و جوارهم را برای آثار و برکات این روز، مسخر فرما. به حق نور جمال خودت، ای روشنی‌بخش دل‌های عارفان!»

پیام‌های دعا

۱. لزوم بهره‌برداری از برکات سحر؛

۱. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۶۶.

۲. روشنی دل به نور خدا؛

۳. اعضا و جوارح در تسخیر خداوند؛

۴. نور خدا روشنی بخش دل‌های عارفان.

پیام منتخب

حضرت لقمان در سفارشی به فرزند خود فرمود: «فرزندم! مبدا خروس از تو زرنگ‌تر باشد؛ هنگام سحر که تو در خوابی، او برمی‌خیزد و آمرزش می‌طلبد.»^۱ امام صادق علیه السلام می‌فرماید که جبرئیل نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد. آن حضرت فرمود: «ای جبرئیل! مرا موعظه کن.» عرض کرد: «ای محمد! هرگونه می‌خواهی زندگی کن؛ ولی بدان که می‌میری، هرگونه می‌خواهی دوست بدار؛ ولی بدان پایان آن جدایی است و هرگونه می‌خواهی عمل کن؛ ولی بدان برای کردارهایت جزایی است! بدان و به خاطر بسپار که شرف هر کس به سحرخیزی و بی‌نیازی او از مردم است.»^۲

دعای روز نوزدهم

«اللَّهُمَّ وَفِّرْ فِيهِ حَظِّي مِنْ بَرَكَاتِهِ وَ سَهِّلْ سَبِيلِي إِلَى خَيْرَاتِهِ وَلَا تَحْرِمْنِي قَبُولَ حَسَنَاتِهِ يَا هَادِيًا إِلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ؛ خدایا! در این روز بهره مرا از برکاتش وافر گردان و به‌سوی خیراتش، مسیرم را سهل و آسان ساز و از حسنات مقبول آن، مرا محروم مساز. ای هدایت‌کننده به‌سوی حق آشکارا!»

پیام‌های دعا

۱. بهره وافر از برکات ماه رمضان؛

۲. آسان‌شدن راه خیرات؛

۳. محروم‌نشدن از انجام حسنات؛

۴. هدایت به‌سوی دین حق.

پیام منتخب

در مسیر بندگی خداوند و انجام واجبات و مستحبات الهی، کارهای زیادی است که باید انجام

۱. محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۸، ص ۴۶۶.

۲. حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۶۹.

دهیم؛ ولی به دلایل زیادی، همچون وسوسه‌های شیطانی و نفسانی، تبلی، سستی ایمان و... انجام این امور برای ما مشکل می‌شود و گاه آن‌ها را انجام نمی‌دهیم. در دعای این روز، از خداوند آسان‌شدن مسیر بندگی را طلب می‌کنیم تا به مدد الهی، سختی آن کارها برای ما از بین برود. وقتی حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام آماده قیام علیه فرعون شد، از خدا آسانی این کار بزرگ را خواست و گفت: «وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي؛ و کارم را بر من آسان کن.»^۱ اگر این آسانی در کارهای گوناگون، به ویژه در انجام اعمال عبادی شامل حال ما شود، به طور قطع بیشتر و بهتر خدا را عبادت خواهیم کرد. رسول گرامی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «برای هر حاجتی که دارید، حتی اگر بستن بند کفش باشد، دست خواهش به سوی خداوند - عزوجل - دراز کنید؛ زیرا تا او آن را آسان نکند، آسان نشود.»^۲

دعای روز بیستم

«اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي فِيهِ أَبْوَابَ الْجَنَانِ وَأَغْلِقْ عَنِّي فِيهِ أَبْوَابَ النَّيرانِ وَوَفِّقْنِي فِيهِ لِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ يَا مُنْزِلَ السَّكِينَةِ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ؛ خداوندا! در این روز درهای بهشت را بر من بگشا و درهای آتش دوزخ را ببند و مرا توفیق تلاوت قرآن عطا فرما. ای فرودآورنده وقار و سکینه بر دل‌های مؤمنین!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست بهشت از خدا؛
۲. درخواست توفیق الهی در تلاوت قرآن؛
۳. خداوند ایجاد کننده آرامش در قلب‌های مؤمنین.

پیام منتخب

سرنوشت آدمی یکی از این دو جایگاه است: بهشت یا دوزخ. قرآن می‌فرماید: «وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ؛^۳ به درستی که جهنم،

۱. طه، آیه ۲۶.

۲. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۴.

۳. حجر، آیه ۴۳ و ۴۴.

وعده‌گاه همه آنان است. جهنم دارای هفت در است و برای هر دری، جزیی از ایشان اختصاص یافته است.» همان دوزخی که هفت درب دارد و برای هر دری، گروهی از پیروان شیطان تقسیم شده‌اند و با گناهایی که مرتکب شده‌اند، هر گروه از دری به جهنم وارد می‌شوند. با توجه به آیه ۲۷ سوره لقمان، این هفت درب برای کثرت بیان است و همان‌گونه که گناهان انواع و اقسام متعددی دارند، دوزخیان نیز برحسب انجام معاصی، به گروه‌های متعدد تقسیم می‌شوند و هر گروهی از راهی مجزا وارد جهنم خواهند شد.

دعای روز بیست و یکم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي فِيهِ إِلَى مَرْضَاتِكَ دَلِيلًا وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ عَلَيَّ سَبِيلًا وَاجْعَلِ الْجَنَّةَ لِي مَنزِلًا وَمَقِيلًا يَا قَاضِيَ حَوَائِجِ الطَّالِبِينَ؛ خدایا! در این روز مرا به‌سوی رضا و خشنودی خود راهنمایی کن و شیطان را بر من مسلط مگردان و بهشت را منزل و مقامم قرار ده. ای برآورنده حاجات طالبان!»

پیام‌های دعا

۱. تحصیل رضای خدا؛

۲. دوری از شیطان؛

۳. دستیابی به بهشت جاودان؛

۴. برآورده شدن حاجات.

پیام منتخب

مردی به حضرت علی علیه السلام عرض کرد: خداوند می‌فرماید که بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را؛ پس چرا ما دعا می‌کنیم و اجابت نمی‌شود؟ حضرت فرمود: «چون دل‌های شما در هشت مورد خیانت و بی‌وفایی می‌کند؛ خدا را شناختید و حقش را آن‌گونه که بر شما واجب بود، ادا نکردید، به پیامبر خدا ایمان آوردید و در عمل با سنت و روش او مخالفت کردید، کتاب خدا را خواندید و در عمل از آن سرپیچی کردید، گفتید ما از آتش دوزخ می‌ترسیم و در همه حالات با گناهان خود به‌سوی جهنم می‌روید، گفتید ما به بهشت تمایل داریم و کارهایی انجام دادید که شما را از آن دور می‌سازد، نعمت‌های خدا را استفاده می‌کنید و سپاس‌گزاری نمی‌کنید، خداوند فرمود که

شیطان دشمن شماسست، او را دشمن بگیرید و شما به زبان شیطان را لعن می‌کنید و درعمل از او اطاعت می‌کنید و عیب‌های مردم را برابر دیدگان‌تان قرار دادید و عیب‌های خود را پشت سرانداختید. در نتیجه کسی را ملامت می‌کنید که خود به ملامت سزاوارتر از او هستید. با این وضع چه داعی از شما مستجاب گردد که راه‌ها و درهای دعا را روی خود بسته‌اید؟ تقوا پیشه کنید، کارهای‌تان را اصلاح کنید و امر به معروف و نهی از منکر کنید تا خدا دعای‌تان را مستجاب کند.»^۱

دعای روز بیست و دوم

«اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي فِيهِ أَبْوَابَ فَضْلِكَ وَأَنْزِلْ عَلَيَّ فِيهِ بَرَكَاتِكَ وَوَقِّنِي فِيهِ لِمُوجِبَاتِ مَرْضَاتِكَ وَاسْكِنِي فِيهِ بُحْبُوحَاتِ جَنَّاتِكَ يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ؛ خدایا! در این روز بر من درهای فضل و کرمت را بگشا، برکاتت را نازل فرما و بر موجبات رضا و خوشنودیت موقم بدار و در وسط بهشت‌هایت مرا مسکن ده. ای پذیرنده دعای پریشانان!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست گشایش درب‌های فضل الهی؛
۲. طلب برکات الهی در ماه رمضان؛
۳. موفقیت در کسب رضای خدا؛
۴. استدعای سکونت در بهشت؛
۵. درخواست اجابت دعای مضطر.

پیام منتخب

امام جواد علیه السلام می‌فرماید: «الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ...^۲؛ مؤمن به... توفیق الهی محتاج است. مردی به امام کاظم علیه السلام عرض کرد: مگر من قادر به انجام تکالیفم نیستم؟ فرمود: «قدرت از نظر تو چیست؟ وی گفت: توان بر کار. فرمود: آری، توان به تو داده شده است؛ اگر کمک نیز به تو شود.» مرد گفت: «مرادتان از کمک چیست؟ فرمود: توفیق. وی گفت: توفیق چه اثری

۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۳۷۶ و ۳۷۷.

۲. ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۴۵۷.

دارد؟ فرمود: اگر توفیق داشتی، کار را انجام می‌دهی؛ چه بسا کافری توانش از تو بیشتر است؛ ولی چون توفیق ندارد، به انجام کار نیک دست نیابد. سپس فرمود: به من خبر ده چه کسی این نیرو را در تو خلق کرده است؟ گفت: خدای متعال؟ امام پرسید: آیا با آن نیرو می‌توانی ضرر را از خود دفع و نفع را به سوی خویش جلب کنی؟ گفت: نه! امام فرمود: پس آن‌چه را نمی‌توانی، ادعا نکن! و سپس فرمود: این ادعا کجا و سخن بنده صالح خدا کجا که می‌گوید، من توفیقی جز از جانب خداوند ندارم.^۱

دعای روز بیست‌وسوم

«اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي فِيهِ مِنَ الذُّنُوبِ وَ طَهِّرْ نِي فِيهِ مِنَ الْعُيُوبِ وَ امْتَحِنْ قَلْبِي فِيهِ بِتَقْوَى الْقُلُوبِ يَا مُقِيلَ عَثَرَاتِ الْمُذْنِبِينَ؛ خدایا! در این روز مرا از گناهان پاکیزه گردان، از هر عیب و نقص پاک ساز و دلم را با رتبه دل‌های اهل تقوا آزمایش کن. ای پذیرنده عذر لغزش‌های گناه‌کاران!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست آمرزش گناهان؛
۲. طلب پاکی از عیوب؛
۳. امتحان و آزمایش با تقوای قلب؛
۴. توبه‌پذیری خداوند.

پیام منتخب

هر کدام از اعضا و جوارح ما، برای خود شأن و منزلت و حقوقی دارند که رعایت تقوا درباره آنان لازم و ضروری است. قرآن تقوا را به دل‌ها منسوب کرده و می‌فرماید: «ذَلِكَ وَ مَنْ يُعْظَمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»^۲؛ و هر کس شعائر دین خدا را بزرگ و محترم بدارد، این از ویژگی‌های دل‌های باتقواست.»

علامه طباطبایی ذیل این آیه می‌نویسد: «اضافه‌شدن تقوا به قلوب، اشاره است به این‌که حقیقت تقوا و دوری از غضب خدای متعال و تورع از محارم او، امری است معنوی که قائم است به

۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۵، ص ۴۲.

۲. حج، آیه ۳۲.

دل‌ها و منظور از قلب، دل و نفس است.^۱ اگر می‌خواهیم باتقوا باشیم، باید ابتدا دل را اهل تقوا کنیم تا در پی آن، جسم نیز اهل پرهیزکاری شود.

دعای روز بیست و چهارم

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيهِ مَا يُرْضِيكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِمَّا يُؤْذِيكَ وَأَسْأَلُكَ التَّوْفِيقَ فِيهِ لِأَنْ أُطِيعَكَ وَ لَا أَعْصِيكَ يَا جَوَادَ السَّائِلِينَ؛ خدایا! در این روز از تو می‌خواهم آن‌چه را که رضایت در آن است، به تو پناه می‌برم از آن‌چه تو را ناپسند است و توفیق می‌خواهم که در این روز، به فرمانت باشم و هیچ نافرمانی نکنم. ای بخشنده به درخواست‌کنندگان!»

پیام‌های دعا

۱. طلب خشنودی خدا؛
۲. درخواست توفیق اطاعت از پروردگار؛
۳. جود و کرم خداوند بر بندگان سائل.

پیام منتخب

طاعت خدای متعال و فرمان‌برداری از او، زیننده‌ترین عملی است که عبد در برابر مولای خود می‌تواند انجام دهد. این دعا شباهت زیادی به دعای امام زمان که «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ وَ بُعْدَ الْمَعْصِيَةِ»^۲ خدایا! به ما توفیق بندگی و دوری از نافرمانی‌ات را روزی کن، دارد. حضرت علی عليه السلام می‌فرماید: «إِيَّاكَ أَنْ يَفْقُدَكَ رَبُّكَ عِنْدَ طَاعَتِهِ، أَوْ يَرَاكَ عِنْدَ مَعْصِيَةِ فَيَمُوتَكَ»^۳ برحذر باش از این‌که پروردگارت تو را در طاعتش نیافته و نزد معصیت ببیند. پس دشمن دارد تو را.» برای کسب طاعت خداوند متعال، باید از لذات مادی دوری کرد، به دنیا بی‌رغبتی نشان داد و در فرمان‌برداری از خداوند پایداری نمود. کسی که طاعت او نماید، به پیروزی دست یافته، به خدا تقرب جسته و به بهشت راه می‌یابد. لازم است بر فرمان‌برداری محافظت نماید و این مهم با تقوای الهی، مجاهدت در عبادت، بندگی خدا، حلم و پیشه‌کردن زهد حاصل می‌شود.

۱. طباطبایی، محمدحسین، تفسیرالمیزان، ج ۱۴، ص ۵۲۸.

۲. کفعمی، ابراهیم، مصباح، ص ۷۲۰.

۳. تمیمی آمدی، تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ج ۲، ص ۸۱۴.

دعای روز بیست و پنجم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِيهِ مُحِبًّا لِأَوْلِيَائِكَ وَ مُعَادِيًّا لِأَعْدَائِكَ مُسْتَتًّا بِسُنَّةِ خَاتَمِ أَنْبِيَائِكَ يَا عَاصِمَ قُلُوبِ النَّبِيِّينَ؛ خدایا! مرا در این روز، دوست دوستان و دشمن دشمنان قرار ده و پیرو راه خاتم پیغمبرانت. ای نگه‌دار دل‌های پیامبران!»

پیام‌های دعا

۱. دوستی با دوستان خدا و دشمنی با دشمنان خدا؛

۲. پیروی از سنت پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

پیام منتخب

روزی پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به اصحاب فرمودند: «آیا می‌دانید کدام یک از دستگیره‌های ایمان محکم‌تر است؟ هرکس جوابی داد. حضرت فرمود: **الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَ الْبُغْضُ فِي اللَّهِ وَ تَوَالِي أَوْلِيَاءِ اللَّهِ وَ التَّبَرُّ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ؛** محکم‌ترین دستگیره ایمان، دوستی و دشمنی در راه خدا و دوستی با اولیای خدا و بیزاری از دشمنان اوست.» از امام سجاده عَلَيْهِ السَّلَام روایت شده که فرمود: «وقتی روز قیامت فرارسد، خداوند انسان‌های قبل و بعد را در یک‌جا جمع می‌کند. سپس منادی فریاد می‌زند که کجایند آن‌ها که دوستان خدا هستند؟ جمعی بر می‌خیزند. به آن‌ها خطاب می‌شود، شما بی‌حساب روانه بهشت شوید. آن‌ها رهسپار بهشت می‌شوند. در راه جمعی از فرشتگان با آنان ملاقات کرده و می‌پرسند که از کدام حزب هستید؟ در پاسخ می‌گویند که ما برای خدا و طبق فرمان خدا، با دوستان او دوست بودیم و با دشمنانش دشمن. فرشتگان به آن‌ها بشارت می‌دهند و می‌گویند که چه نیکوست پاداش عمل کنندگان!»^۲

دعای روز بیست و هشتم

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَعْيِي فِيهِ مَشْكُورًا وَ ذَنْبِي فِيهِ مَغْفُورًا وَ عَمَلِي فِيهِ مَقْبُولًا وَ عَيْبِي فِيهِ مَسْتُورًا يَا أَسْمَعَ السَّمَاعِينَ؛ خدایا! کوشش مرا در این ماه قدردانی‌شده قرار بده، گناه مرا در این ماه آمرزیده، عملم را در آن مورد قبول و عیبم را در آن پوشیده. ای شنواترین شنوایان!»

۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۲۴۳.

۲. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۱۲۶.

پیام‌های دعا

۱. درخواست پاداش الهی؛
۲. طلب آمرزش گناهان؛
۳. خواهش قبولی اعمال در ماه رمضان؛
۴. درخواست پوشش عیوب از سوی خداوند.

پیام منتخب

از مهم‌ترین صفات الهی که اگر نبود، تمام بندگان اذیت، خجالت و شماتت می‌شدند، صفت ستار بودن خداوند است که عیب‌های بندگان را می‌پوشاند. چه کنیم خداوند زشتی‌های ما را بپوشاند؟ فردی به رسول خدا ﷺ گفت که می‌خواهم خداوند عیب‌هایم را بپوشاند. حضرت فرمود: «عیب‌های برادرانت را بپوشان تا خداوند عیب‌های تو را بپوشاند.»^۱ امام صادق علیه السلام فرمود: «همانا خداوند - تبارک و تعالی - برای بنده مؤمنش چهل پناهگاه قرار داده. وقتی به گناهی روی می‌آورد، یکی از آن پناهگاه‌ها از او برداشته می‌شود؛ اما وقتی برادر مؤمنش را رسوا کرد، تمام آن پناهگاه‌ها از او برداشته شده و بدون پوشش می‌ماند. پس او را در آسمان‌ها بر زبان ملائکه و در زمین بر زبان مردم رسوا می‌سازد.»^۲

دعای روز بیست و هفتم

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ فَضْلَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ صَيِّرْ أُمُورِي فِيهِ مِنَ الْعُسْرِ إِلَى الْيُسْرِ وَ اقْبَلْ مَعَاذِيرِي وَ حُطِّ عَنِّي الذَّنْبَ وَ الْوِزْرَ يَا رَتُوفًا بِعِبَادِهِ الصَّالِحِينَ؛ ای خدا! در این روز فضیلت لیلۃ قدر را نصیب من گردان، تمام کارهای مشکلم را آسان کن، عذرهایم را بپذیر و وزر و گناهم را نابود ساز. ای مهربان در حق صالحان!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست بهره‌مندی از فضیلت شب قدر؛
۲. درخواست تبدیل سختی‌ها به آسانی؛
۳. رأفت خداوند بر بندگان صالح.

۱. متقی هندی، کنز العمال، ح ۴۴۱۵۴.

۲. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۶۱.

پیام منتخب

اگر تلخی‌ها، ناکامی‌ها، سختی‌ها و مشکلات زندگی نباشد، انسان به آسایش و راحتی نخواهد رسید. در واقع این مشیت الهی و خواست خداوند است که با هر سختی، آسانی باشد و هر سربالایی، سراسیمگی را در پی داشته باشد: «فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا»^۱ علاوه بر مشیت الهی، قرآن کریم راه عبور از سختی‌ها و دست‌یابی به آسانی‌ها را چنین بیان می‌کند: «فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى»^۲ آن را که در راه خدا انفاق کند، پرهیزکاری پیش گیرد و پاداش نیک خداوند را تصدیق نماید، در مسیر آسایش قرار می‌دهیم.» و مسیر دشواری‌ها و سختی‌ها را چنین بیان کرده است: «وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى»^۳ اما کسی که بخل ورزد و از این طریق بی‌نیازی طلبد و پاداش الهی را تکذیب کند، به زودی او را در مسیر دشواری قرار می‌دهیم.»

دعای روز بیست‌وهشتم

«اللَّهُمَّ وَفِّرْ حَظِّي فِيهِ مِنَ النَّوَابِلِ وَأَكْرِمْنِي فِيهِ بِإِحْضَارِ الْمَسَائِلِ وَقَرِّبْ فِيهِ وَسِيلَتِي إِلَيْكَ مِنْ بَيْنِ الْوَسَائِلِ يَا مَنْ لَا يَشْغَلُهُ الْحَاحُ الْمُلْحِنُ؛ ای خدا! در این روز مرا از اعمال نافله و مستحبات بهره‌ وافر عطا فرما، به آماده‌ساختن مسائل در حقم کرم فرما و وسیله مرا بین وسایل و اسباب به‌سوی حضرتت نزدیک ساز. ای خدایی که سماجت بندگان، تو را باز نخواهد داشت!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست بهره‌مندی از اعمال مستحب و نوافل؛
۲. طلب اجابت خواسته‌ها؛
۳. درخواست بهترین و نزدیک‌ترین وسیله برای تقرب؛
۴. پافشاری بر خواسته‌ها در دعا.

پیام منتخب

«وسيله» به معنای تقرب جستن یا چیزی است که باعث تقرب می‌شود و یا نتیجه‌ای که از تقرب

۱. انشراح، آیه ۵.

۲. لیل، آیه ۷-۵.

۳. لیل، آیه ۱۰-۸.

حاصل می‌گردد؛ بدین ترتیب، وسیله مفهوم بسیار وسیعی دارد که هر کار شایسته‌ای را شامل می‌شود. قرآن نیز خطاب به مؤمنین می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»^۱ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! پرهیزکاری پیشه کنید، وسیله‌ای برای تقرب به خدا انتخاب نمایید و در راه او جهاد کنید. باشد که رستگار شوید.» در این آیه از مؤمنان خواسته شده، برای رسیدن به رستگاری سه کار انجام دهند: تقوای الهی پیشه کنند، برای تقرب به خدا وسیله‌ای انتخاب کنند و در راه او جهاد و تلاش نمایند. از امیرالمؤمنین، علی علیه السلام روایت شده است: «همانا بهترین چیزی که انسان‌ها می‌توانند با آن به خدای سبحان نزدیک شوند، ایمان به خدا، ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله و جهاد در راه خداست»^۲ که جهاد قلّه بلند اسلام و یکتا دانستن خدا بر اساس فطرت انسانی است.

دعای روز بیست‌ونهم

«اللَّهُمَّ غَشْنِي فِيهِ بِالرَّحْمَةِ وَارزُقْنِي فِيهِ التَّوْفِيقَ وَالعِصْمَةَ وَطَهِّرْ قَلْبِي مِنْ غِيَابِ التَّهْمَةِ يَا رَحِيمًا بعبادِهِ الْمُؤْمِنِينَ؛ خدایا! در این روز مرا به رحمت خود بپوشان، توفیق و عصمت (طاعت) روزی‌ام کن و قلبم را از تیرگی‌های تهمت پاک ساز. ای مهربان بر بندگان مؤمن!»

پیام‌های دعا

۱. درخواست رحمت الهی؛
۲. درخواست توفیق ترک گناه؛
۳. پاکی قلب از تاریکی‌های تهمت؛
۴. شمول رحمت خاص خدا بر مؤمنان.

پیام منتخب

تهمت‌هایی که ظلمت و تاریکی می‌آورد، دو نوع است:

الف) تهمت به خداوند

ظلمت و تاریکی تهمت، گاهی ممکن است - العیاذ بالله - به سبب اتهام‌زدن به خداوند ایجاد

۱. مانده، آیه ۳۵.

۲. دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، خ ۱۰۹.

پیوست‌های تبلیغی: پیام‌های ادعیه روزانه ماه مبارک رمضان ■ ۴۰۱

شود که در واقع، نتیجه نارضایتی به تقدیر و مشیت الهی است. در روایت آمده که خداوند خطاب به موسی علیه السلام فرمود: «دشمن‌ترین افراد به من، کسی است که بر من تهمت می‌زند! حضرت موسی علیه السلام گفت: پروردگارا چه کسی بر تو تهمت می‌زند؟ خداوند فرمود: آن کسی که به مصلحتش، اموری را تقدیر کرده‌ام و گمان می‌کند که اگر چنین نبود، بهتر بود و راضی به تقدیر من نیست.»^۱

ب) تهمت به مردم

گاهی ظلمت و تاریکی قلب، به سبب اتهام وارد کردن به بندگان خدا ایجاد می‌شود که در زمره گناهان کبیره است. تهمت به مردم، خود بر دو نوع است که شامل عمومی و شخصی می‌شود. تهمت به مردم از حیث عمومی، آن است که انسان قوم، نژاد، ملیت یا باورمندان دینی را متهم کند و از حیث شخصی، این است که شخص خاص در نظر گرفته شود. همه این تهمت‌ها (تهمت به خداوند و مردم) باعث تیرگی قلب می‌شود.^۲

دعای روز سی‌ام

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ بِالشُّكْرِ وَالْقَبُولِ عَلَى مَا تَرْضَاهُ وَيَرْضَاهُ الرَّسُولُ مُحْكَمَةً فُرُوعُهُ بِالْأَصُولِ بِحَقِّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ؛ خداوندا! در این روز، روزه مرا با جزای خیر و مقبول حضرتت، آن‌گونه قرار ده که مورد پسند خود و رسالت واقع شود. آن روزه‌ای که فروغش با اصول استوار باشد. به حق آقای ما محمد و خاندان پاکش و ستایش خدای را که پروردگار عالمیان است!»

پیام‌های دعا

۱. لزوم قبولی طاعات، نزد خدا و رسول او؛
۲. شناخت حقوق اهل بیت علیهم السلام؛
۳. «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»، بهترین نوع تشکر از خداوند.

پیام منتخب

آیا تاکنون با خود اندیشیده‌ایم که حق پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام بر گردن ما چیست؟ رعایت

۱. مجلسی، بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۱۴۲.

۲. محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۱، ص ۵۳۸.

حقوق اهل بیت علیهم السلام، بسیار مهم و ضروری است که هر شیعه باید در ادای آن کوشش کند. در ذیل به چند مورد از حقوق مهم ایشان اشاره می‌کنیم:

۱. قبول ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام و فرزندان حضرت؛ ۲. حفظ آبروی اهل بیت علیهم السلام با مراقبت اعمال؛ ۳. محبت و دوستی اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله؛ ۴. ترک گناه و زشتی؛ ۵. شناخت مکتب اهل بیت علیهم السلام؛ ۶. اطاعت از دستورهای آنان؛ ۷. براءت و بیزاری از دشمنان خاندان رسالت؛ ۸. زیارت قبور ایشان.